

עין משפט
גר מצוה

צו:

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא

מסורת הש"ס

וחומר מסוטה שלא נתנה לנצעה בעד אחד ובתר הכי קאמר אשמך ודאי ספק מנלן פי' אע"ג דנכוסה מגלגלי על ספק זהו כבשיל
 שגם עיקר השבועה צאה על טענת ספק ולכן מגלגלי (ב) מספק דהוי כעין העיקר אבל ממון שעיך השבועה אינה צאה אלא על
 טענת דלא מנלן שיגלגלו על ספק תני דבי ר' ישמעאל נאמרה שבועה נחון ונאמרה שבועה צנינים כו' והשתא לא מאכרינן חו לק"ו
 אלא מגרייה שזה שבועה שזועה יליפין לכולה מילתא והשתא יליפין דמגלגלין אפי' על טענת ספק כמו כבוסה אע"ג דנממון לא
 היה כעין עיקר השבועה וילפין נמי
 דמגלגלין בטענת דהוי אפי' דלכר
 שאני דומה (כ) כיון דהויא כעין העיקר
 כמו כבוסה דמגלגלין כעין העיקר:
 השובר אומר שכורה מתה והלה
 אומר איני יודע פטור.
 ואף על גב דככל שבועת שומרים
 המפקיד משביעו מספק שהוא אינו
 יודע אם נאנסה הכא שאין יודע
 אם מתה השאלה און להשביעו
 מספק דהוי כאלו אומר המשאל
 ספק לי אם השאלתיך אם לאו שעל
 אותה טענה אין השואל חייב לישבע
 ועוד דהכא אפי' משאל אומר כרי
 אמרי' דאינו נשבע אלא ע"י גלגול:
 והלה אומר איני יודע פטור.
 ואפי' לרב הונא ולרב

במ א מיי פ"ג מהל'
 שלח ופקדון הלכה
 ג סתם עין צ' טושי'
 ח"מ ס' שנת סוף ד
 ע"ש:
 ל במי פ"א מילתא
 טען וטען הל' ופי'
 נמי סתם עין לה טור
 ופי' ח"מ ס' מה סתף
 ט:
 לא ג מיי פ"ג מהל'
 שלח ופקדון הלכה
 ג סתם עין צ' טושי'
 ח"מ ס' שנת סוף ד ופי'
 שמה ספי' א וע"ש:

מוסף רש"י

רב הונא ורב יהודה
 אמרי חייב. ג' לשל
 (בחובות יב' ב"ק ד"ח קמ"ו)
 קמ"ו דברי עדיף וכו'. רב
 נחמן ור' יוחנן אמרי
 פטור. מילתא ומילתא
 משכנין ליה שבועת היסח
 שכן הוא כדברי שאינו יודע
 שהוא חייב לו (בחובות יב'
 וב"ק פ"ח) דלא עדיף שם
 מבדל דהא אינו יודע עין
 און לך כרי כלל היי
 משכנין ליה שבועת היסח
 וב"ק פ"ח

בשעה שהיתה שאולה מתה והלה אומר
 איני יודע חייב השוכר אומר שכורה מתה
 ביום שהיתה שכורה מתה בשעה שהיתה
 שכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור
 זה אומר שאולה זה אומר שכורה ישבע
 השוכר ששכורה מתה זה אומר איני יודע זה
 אומר איני יודע יחלוקו: ג' שמעת מיניה
 (ב) מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב
 (ג) מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב
 הונא ורב יהודה אמרי חייב רב נחמן ורבי
 יוחנן אמרי פטור כדאמר רב נחמן כגון שיש
 עסק שבועה ביניהן ה"ג כגון שיש עסק שבועה ברבא
 דאמר

נהרות הב"ח

(א) דההי"ח ס"י
 ולכן מגלגלין הספק:
 (ב) בא"ד אלוני דומה
 שהוא אמת כיון דהויא
 ענין: (ג) תוס' ק"ה. ד' ודף
 ה"ה וכו' ושם טוב
 דלא אמרי' כרי עדיף:
 (ד) בא"ד אפי' הא לרב
 יהודה דשמואל הוא
 דרב ושמואל: (ה) בא"ד
 מקמי ליה מימין:

גלוין הש"ס

הוספת ד"ה ל"א
 וכו' הוי באילו תירושת
 מוחוסרין עין לקמן דף
 קע"ט ע"כ תוספות ד"ה
 לי"א:

יהודה דאמרי כרי ושמה כרי עדיף אמאי אנטרין למיתני הכא דפטור דהשתא גריסא אשמועינן דכרי עדיף להוליא כ"ש הכא דלהחיק
 וי"ל דאידי דתנא כרישא דכרי עדיף וחייב השואל מנא נמי סיפא דכי הוי אפכא דפטור השואל אי נמי דכרי דמשאל עדיף מבדל דשואל
 וכן שמה דמשאל עדיף מדשואל ולהכי אנטרין סיפא לאשמועינן דלפילו כרי דשואל ללא חשיב כולי האי עדיפא משמה דמשאל:
 ל"א תהוי תיובתא רב נחמן. ואפי' זהו מתינתן מוקי לה כסמוך כסמוכס ללא אזיל בתר חוקה ואית ליה ממון המוטל בנפק
 מולקין ולהכי לרבייה כו' איכא כרי ושמה הוי כרי עדיף דכיון דהויא רב נחמן כריבנן דלית להו המע"ה אי נמי רב נחמן אפי'
 שפיר כסמוכוס דמודה סמוכוס היכא דליכא דררא דממונא דהמע"ה וי"ל דלמסמוכוס דלית ליה ממון המוטל בנפק מולקין כו' הוי כאלו
 מרוביהו ממוקין זו וזוין דלדידיה אהבי כרי נגד שמה וחייב הכל הכי נמי הוי ליה למימר לרבנן דאהבי נמי כרי נגד שמה לכל הפחות
 לומר שיתולקו: והלה אומר איני יודע. דוקא שאומר איני יודע אם הלימתי אבל הלימתי ואיני יודע אם החזרתי לך מתינתן היא
 כהנחל בתרא (ב"ק דף ק"ח). דחייב ומי' פריך שפיר לרב נחמן ממתנתין דלע"ג דמודה שמסר לו שמי פרות כיון שמחזיר אחת הוא כאלו
 אומר איני יודע אם השלמתי אם לאו וכן כפרה אחת כשאני יודע אם מתה בעודה שאלוה: ר"ב הונא ורב יהודה אמרי חייב כרי
 ושפא כרי עדיף. מימה דכריש שור שנגח את הפרה (שם דף מו). ושם ד"ה דאפי' אמר רב יהודה אומר שמואל זו דכרי סמוכוס אבל חכמים אומרים
 זה כלל גדול דין המע"ה מאז כלל גדול אפילו נזק אומר כרי ומזיק אומר שמה ואין לומר רב יהודה דהכא כסמוכוס והתם איירי אלביא
 דרבנן דאי לסמוכוס אהבי כרי לרבנן נמי מהכי דכפרישת לעיל ועוד דהכא כמנה לי בידך דליכא דררא דממונא לא פליג סמוכוס וי"ל
 דדוקא הכא אית ליה לרב יהודה דכרי עדיף דהוי כרי טוב ושמה גרוע אבל גבי נזק הוי כרי גרוע דלפי שיעוד שהמוקל לא היה שם
 ולא יכחשו שעתה של מוקי נמי טוב הוא שלא היה לו לידע ולכן מודה רב יהודה התם דלאו כרי עדיף ואפי' גיש נוחלן (ב"ב דף
 ק"ה). ושם ד"ה אפי' גבי האומר זה אחי אינו נאמן ומסיק דאמרי אחין אין אנו יודעין וקאמר זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר איני
 יודע פטור והכי דייק הא התם מודו כ"ע דפטור לפי שכרי של גרוע ושמה שלהן טוב שיעוד שהאחין אין מכירין זו אם הוא אחיחס
 וי"ל דהתם נמי ירא שמה היום או מחזר ישאלו ויעודו ששיק וכן כפ' הבית והעליה (לקמן דף קטו): ושם אמר רבא דאמר רבי נחמן
 ומסיק והלה מה טוען איני יודע וקאמר לימא תהוי חיובתא דמי' מנה לי בידך כו' פטור משמע דלמי' חייב א"ש התם נמי הוי כרי טוב
 שרגילות להכיר אכניס אפילו אין בהם סימן כל שנים עסק שבועה ביניהן ונחמן ויהוה כרי ושמה יכיל לישבע משלם ואי
 אין רגילות להכירו לא משלם כמו ביוצאים דלא אמרינן בהו מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע ומסוס הכי נמי בנזק אומר
 כרי ומזיק אומר שמה לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע דהא מודה מקל"ת הוא שמורה כפרה אבל קשה כפרה
 קמה דכתיבות (דף יב': ושם ד"ה ר"ה) דפסיק שמואל איכרי שמעון בן גמליאל דאמר היא נאמנת לומר משארסמי נאנסמי וקאמר אפי'
 הא דרב יהודה דאמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע דשמואל היא דפסיק כ"ג והלא רב יהודה דשמואל מודו היכא דכרי
 גרוע שכתב (טו) וכו' אמר כרי עדיף גבי נזק והתם טוב שמה עליו טוב שאינו יודע כלא שמה נאנסמי וי"ל דאפי' דאמר
 הא דרב יהודה דשמואל היא אית ליה דכלל גדול דין אחא דקאמר גריש הפרה (ב"ב דף מו). אפי' לבי הא למוכר שור ומצא נחמן ולא לניזק
 כרי ולמזיק שמה ואפי' אע"ג דדחי כתיבות ההיא ד"ג אכתי הא דרב יהודה (ו) דרב ושמואל היא דלית להו כפ' כל הנשבעין (שבועות דף
 מו). ושם דלח אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם א"כ ככרי כמנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דאי לא הכי מבועה (טו) לה
 מתינתן דהתי' דלא מני' לטוי' נשיש עסק שבועה ביניהם דכפרישת וי"ל דכרי שפיר פטור ומתני' דאוקמא כשיש עסק שבועה ביניהם
 ככרייתא דכרי ג' חמי' התם דרביש דין ענייהם ולא בין היורשין ואינסו דרשי דין ענייהם שהשבועה חלה על עניה דכתנא ר"ש בן עירשין
 כדהתם ואפי' לרב ושמואל דפטרי בני' ידענא וכו' לא ידענא מודה במקל"ת אמאי חייב יהא נאמן כמה שזכר בנימו דאי כרי אומר איני
 יודע וי"ל דאין אדם טוען כר"ג איני יודע דכפרישת במתני': ר"ב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור. כבבא קמא (דף ק"ח). ושם ובפ"ק
 דכתיבות (דף יב': ושם) פי' בקוטרס פטור היינו קודם שניתקנה שבועת היסח אבל אחר שניתקנה שבועת היסח חייב לישבע שאינו יודע דלכ"כ
 כל נצבע יאמר איני יודע ויהיה פטור מכלוס: ד"ג כגון שיש עסק שבועה ביניהם. מ"מ כמיעתא ששוכר טוען וכו' ומשאל שמה
 פטור השוכר משבועה שאינו המשאל יכול להשביעו מספק אע"ג דבמקל"ת הוי דמשמע הכא דלית ליה לרב נחמן מחויב שבועה
 ואין יכול לישבע משלם וכו' כל הנשבעין (שבועות דף מו). ושם ד"ה הלכתא גבי היו עניהן חשוזין על השבועה חזרה שבועה למקומה דכרי ר"מ
 ר' יוסי אומר יחלוקו ופליג רב נחמן א"ר' אבא דקבר התם כמ"ד חזרה שבועה למקומה ומפרש ר' אבא דהיינו למחזיר לה ומתוך שאין יכול
 לישבע משלם וקאמר התם עבד רב נחמן עובדא דחילוקו כרי' יוסי וי"ל דמוקי מתינתן דהכא כרי' מפרש למקומה היינו למחזיר לה דכפרישת
 ר' אבא אלא איכו ככר כרי' יוסי אלא קשה דכתיב' (ב"ב דף ד' ה' ושם ד"ה) משמע דהלכה כרי' אבא דאייתו אמוראי בתראי מיניה דליה לפסוק
 הלכה וק"ל (כ) כרי' ופליג דכ' כל הנשבעין (שבועות דף מו). ושם ד"ה מתוך) כרי' יומרים מיתומים לא יפרעו אלא בשבועה דאמר רב
 ושמואל לא שנו אלא שמת מלוה כחי' ליה אלא מת ליה כחי' מלוה ככר נחייב מלוה לבני' ליה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבני' דכרי' דלא
 אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע או מובע או נצבע משלם אלא פטור ופליגי דרי' אלעזר דאמר"י יורשין נשבעין שבועת יורשין וטעלין וכבר ר"א
 כרי' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע מי שהוא חובע או נצבע משלם הנצבע וקאמר התם (דף מה'): כיון דלא איתתא הלכתא לא כמר ולא
 כמר צבע כרי' ושמואל עבד דעבד כרי' אבא עבד משמע דרב ושמואל עברי הוי כמו דר' אבא והתם אינו מוכר דרב נחמן ולא מספקת
 אלא צבע דרב ושמואל ודרי' אגרא לר"ת דבנכסא וב' לא ידענא הלכתא א"ר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם והתם מודה אפי'
 רב נחמן וכשניתין חשוזים הלכה כרב נחמן ור' אבא נמי מודה התם דחלוקו וטעמא משום דהתם ענייהם היו מחויבין שבועה ואין
 יכולין לישבע ולכן ענייהם מפסדין כל אחד חמי' מטעם דר' אבא כיון דליתו יכול לישבע הנצבע משלם והמובע לא יוכל ולכן
 יחלוקו והא דקאמר התם רבותיו שגא"י דאמרי חזרה שבועה למחזיר ליה ומייתו מנסבא דר' אבא לאו משום דר' אבא סבר ככרי
 מאיר אלא דומיה מדברי ר' אבא דסבר נכנסא מתוך שאינו יכול לישבע משלם יס' לנו לומר דליתו נמי פי' מילתיה דכרי' מאיר
 למקומה למחזיר לה ודוקא כשחזר המחיב שבועה דלזורייתא אבל בשבועה דרבנן כגון פוגם שטרו ופוגמת כתיבותה ומתה ונפלו
 קמי יתיי לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע מפסדין דאמר רב פפא (שם) הפוגם שטרו ומת יורשיו נשבעין ונטעלין היינו
 טעמא דכשבויה דרבנן לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כדמשמע לעיל פרק קמא (דף ה') גבי ההוא רעיה לבד מיתומים

(א) דההי"ח ס"י
 ולכן מגלגלין הספק:
 (ב) בא"ד אלוני דומה
 שהוא אמת כיון דהויא
 ענין: (ג) תוס' ק"ה. ד' ודף
 ה"ה וכו' ושם טוב
 דלא אמרי' כרי עדיף:
 (ד) בא"ד אפי' הא לרב
 יהודה דשמואל הוא
 דרב ושמואל: (ה) בא"ד
 מקמי ליה מימין: